

БЮЛЕТЕНЬ

www.uaa.org.ua

03⁽⁷²⁾
2026

Ukrainian Advocates'
Association

5

Давидова Аліна
адвокатка, радниця
Grain Law Firm

8

**IV АНТИКОРУПЦІЙНИЙ
ФОРУМ**
події ААУ

29

**LAW & BUSINESS
STUDIO**
діяльність ААУ

ЗІ СПІЛЬНОТОЮ - У СЕРЦІ. ЗІ ЗМІНАМИ - ПОПЕРЕДУ.
20 РОКІВ ААУ

• ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ ААУ •

• ПАРТНЕРИ КОМІТЕТІВ ААУ •

Шановні колеги!

Традиційно з року в рік ми збираємось для обговорення актуальних питань кримінального права та процесу, з якими ми стикаємось щодня, незалежно від процесуального статусу в кримінальному провадженні.

XVIII Kyiv Criminal Law Forum – захід, на якому судді, адвокати, прокурори, науковці, представники органів влади та громадськості мають можливість відкрито обговорити останні тенденції правозастосування, судову практику, законодавче регулювання, проблеми правового характеру та можливі шляхи їх вирішення.

Кримінальне право та процес завжди в особливому фокусі уваги правників. Їхні проблемні питання неможливо замовчувати, особливо в умовах повномасштабної війни, коли суспільство та держава стикаються з новими викликами, які потребують своєчасного реагування в дусі дотримання прав та свобод людини.

Викликом для системи кримінального судочинства є також стрімкий розвиток нових суспільних відносин, зокрема, віртуальних активів, правове регулювання яких ще не визначено законодавцем, однак які вже активно досліджуються у межах кримінальних проваджень.

При цьому нагальними питаннями є не тільки новації, а також хронічні проблеми правового характеру, з якими стикаються учасники кримінального провадження вже тривалий час, проте вони досі не вирішені.

У цьому контексті важливо не лише звертати увагу професійної спільноти на невизначеність судової практики, наявні зловживання, а також законодавчі прогалини, які дають можливості для таких зловживань, але і спільно шукати шляхи вирішення цих перманентних проблем та вдосконалення нашої правової системи.

Дієвість фахового діалогу між всіма учасниками кримінального процесу спонукає нас щороку повертатися до такого формату, а тому сподіваюся, що XVIII Kyiv Criminal Law Forum буде корисним для кожного його учасника – і як джерело нових знань, і як поштовх до змін, яких так потребує українська кримінальна юстиція сьогодні.

ЗМІСТ

ОБЛИЧЧЯ АДВОКАТУРИ

Євгеній Ісаєнко	3
-----------------	---

СТАТТЯ АЛІНИ ДАВИДОВОЇ

Законні підстави утримання речових доказів стороною обвинувачення та способи усунення процесуальних зловживань з її боку	5
--	---

ПОДІЇ ААУ

IV Антикорупційний форум Асоціації адвокатів України: професійний діалог про антикорупційне правосуддя, конфіскацію активів та комплаєнс-ризики	8
---	---

СТАТТЯ СОФІЇ БЕЗУГЛОЇ

Екстрадиція до України – трансформація підходів європейських судів Гарантії, ризики та тягар доведення в сучасній екстрадиційній практиці	12
---	----

СТАТТЯ ІВАНА БЕДНОГО

Гармонізація антикорупційного законодавства України зі стандартами ЄС: нові виклики та обов'язкові кроки для бізнесу	15
--	----

ПОДІЇ ААУ

BLACK SEA LEGAL FORUM UAA 2026 - наймасштабніший Форум року у сфері права та захисту бізнесу знову пройде в Одесі	19
---	----

СТАТТЯ ВЛАДИСЛАВА МИХАЙЛИЧЕНКА

ChatGPT: де межа між автоматизацією та юридичною недбалістю?	22
--	----

ПОДІЇ ААУ

21 травня 2026 року відбувся вебінар Комітету Асоціації адвокатів України з міграційного права на тему: «Відновлення литовського громадянства: хто дійсно має право та які є альтернативи»	23
--	----

СТАТТЯ НАТАЛІЇ АХТИРСЬКОЇ

Екстрадиційні процедури в ЄС: переваги та результативність	24
--	----

НОВИНИ ААУ

Асоціація Адвокатів України відновлює діяльність Law and Business Studio	29
--	----

ПОДІЇ ААУ

26 травня, голова Одеського відділення ВГО «Асоціація адвокатів України», адвокат Андрій Лещенко взяв участь у бінарному занятті на тему «Перегляд судових рішень»	31
--	----

ЗАКОННІ ПІДСТАВИ УТРИМАННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ СТОРОНОЮ ОБВИНУВАЧЕННЯ ТА СПОСОБИ УСУНЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗЛОВЖИВАНЬ З ЇЇ БОКУ

Аліна Давидова

адвокатка, радниця
Grain Law Firm

Згідно із визначенням поняття речових доказів, закріпленого у ч. 1 ст. 98 КПК України, ними є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Формально майно набуває статусу речового доказу в кримінальному провадженні з моменту винесення дізнавачем, слідчим, прокурором відповідної постанови. Фактично ж воно є ним тоді, коли відповідає конкретному критерію, передбаченому ст. 98 КПК України.

При цьому на практиці досить часто трапляються випадки, коли процесуальне рішення про визнання речовим доказом не є обґрунтованим, його зміст не узгоджується з приписами п. 2 ч. 5 ст. 110 КПК України переважно через відсутність достатніх мотивів постановлення та

їх належного обґрунтування.

Основна проблематика полягає в тому, що таку формальну постанову неможливо оскаржити на стадії досудового розслідування, оскільки така можливість не передбачена процесуальним законом. Законодавець наділяє обвинуваченого таким правом лише після скерування обвинувального акта до суду, коли таке оскарження вже є не дієвим, оскільки не породжує жодних юридичних наслідків.

Незалежно від того майно формально визнано речовим доказом чи воно дійсно відповідає критеріям ст. 98 КПК України, процесуальний механізм його утримання стороною обвинувачення є єдиним. Він регламентований ч. 1 ст. 100 КПК України, на яку сторона обвинувачення та суди часто, на жаль, не зважають. Вказаною нормою задекларовано, що речовий доказ, який був наданий стороні кримінального провадження або нею вилучений, повинен бути якнайшвидше повернутий володільцю, крім випадків, передбачених ст.ст. 160-166, 170-174 КПК України.

Відтак, законним механізмом утримання речового доказу стороною обвинувачення, залежно від способу його отримання (вилучення), законодавець визначає лише два заходи забезпечення кримінального провадження: 1) тимчасовий доступ до речей та документів; 2) арешт майна. Будь-яка інша правова підстава, яка б дозволяла в законний спосіб утримувати таке майно, принаймні понад 48 годин з моменту його вилучення, кримінальним процесуальним законом не передбачена.

Так, досить часто слідчі органів досудового розслідування та прокурори після проведення обшуку і прийняття рішення про вилучення майна виносять постанову про визнання його речовим доказом, при цьому свідомо не звертаються з клопотанням до слідчого судді про його арешт. Крім того вони, відкрито ігноруючи імперативні приписи ч. 1 ст. 100 КПК України, продовжують його безпідставно утримувати та роками протиправно обмежувати право власності особи.

При цьому не має значення, чи проведено обшук на підставі судового рішення (так званий «санкціонований» обшук), чи він був невідклад-

ний, який здійснено у порядку, передбаченому ч. 3 ст. 233 КПК України, та у подальшому «легалізований», оскільки єдиний законним механізмом утримання речового доказу є його арешт. Така позиція видається цілком логічною, інакше це породжувало б появу правової невизначеності в питанні статусу такого майна і позбавляло власника механізму захисту його порушеного права на мирне володіння майном, яке регламентовано ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. У подальшому це потягнуло б порушення ст. 13 Конвенції через відсутність ефективного способу захисту на національному рівні.

Рішення суду про дозвіл на проведення обшуку за своєю правовою природою не є тожним арешту майна, оскільки це різні правові механізми з різними метою і наслідками. З цього приводу вже сформована усталена позиція судів першої інстанції. До прикладу: ухвала Печерського районного суду м. Києва по справі № 757/15735/26-к від 06.04.2026, ухвала Печерського районного суду м. Києва по справі № 757/1232/26-к від 19.03.2026, ухвала Голосіївського районного суду м. Києва по справі № 752/10165/25 від 05.06.2025, ухвала Печерського районного суду м. Києва по справі № 757/3699/25-к від 30.01.2025, ухвала Печерського районного суду м. Києва по справі № 757/15814/26-к від 10.04.2025.

У той же час кримінальний процесуальний закон не обмежує власника майна, котре визнано речовим доказом, у праві вжиття заходів, направлених на його повернення, у разі недотримання стороною обвинувачення вимог щодо порядку його утримання.

Наявність правової підстави для повернення такого майна обумовлена положеннями п. 3 ч. 1 ст. 169 КПК України, згідно із якою тимчасово вилучене майно підлягає поверненню особі, в якій його вилучили у випадках, передбачених ч. 5 ст. 171 (коли сторона обвинувачення не ініціювала перед слідчим суддею питання про арешт такого майна) та ч. 6 ст. 173 КПК України (коли слідчий суддя не постановив ухвалу про арешт такого майна впродовж 72 годин з моменту його надходження до суду).

При цьому, переважна більшість судів притримується позиції про те, що статус тимчасово вилученого набуває усе майно, вилучене під час обшуку, незалежно від того, чи надавався слідчим суддею дозвіл на його відшукання, оскільки фактично відбувається обмеження права особи володіти, користуватися та розпо-

ряджатися ним. Дана позиція знаходить своє відображення, зокрема, в ухвалі Вищого антикорупційного суду по справі № 991/6694/22 від 21.03.2023, ухвалі Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду по справі № 991/2493/22 від 04.08.2022 та ухвалі Печерського районного суду м. Києва по справі № 757/34408/24-к від 12.09.2024.

Відтак, недотримання стороною обвинувачення визначеного законом механізму утримання речового доказу, вилученого за результатами проведеного обшуку, виходячи з приписів ч. 1 ст. 100, п. 3 ч. 1 ст. 169 КПК України, дозволяє власнику майна захистити своє порушене право в порядку п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України – шляхом реалізації процедури оскарження до суду бездіяльності дізнавача, слідчого, прокурора щодо неповернення такого майна.

Разом з тим, на практиці трапляються неординарні випадки, коли після задоволення таких скарг сторона обвинувачення, переслідуючи мету невиконання такого судового рішення та продовження протиправного утримання речового доказу, нерідко переслідуючи корисливий корупційний інтерес, повторно звертається до слідчого судді з клопотанням про накладення на нього арешту, не зважаючи на пропуск строку, передбаченого ч. 5 ст. 171 КПК України. Відмова суду в задоволенні такого клопотання інколи не зупиняє сторону обвинувачення у поданні вдруге, а часом і втретє, аналогічного клопотання, навіть шляхом очевидного зловживання представниками влади своїми службовими повноваженнями.

Водночас кримінальний процесуальний закон не передбачає можливості повторного вирішення питання про накладення арешту на те ж саме майно з тих самих правових підстав, щодо якого воно вже було вирішено судом. Така поведінка сторони обвинувачення суперечить загальним засадам та завданням кримінального провадження, а також порушує принцип юридичної визначеності. Наведена позиція знаходить своє відображення, серед іншого, в ухвалі Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду по справі № 991/2656/24 від 28.05.2024, в ухвалі Київського апеляційного суду по справі № 757/54885/25-к від 26.02.2026.

Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду в ухвалі по справі № 676/7346/15-к від 30.05.2018 наголосив, що заборона зловживання процесуальними правами є загальноправовим принципом і поширюється на всі галузі права.

З огляду на викладене, вбачається за доцільне внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України в частині прямої заборони стороні обвинувачення повторно звертатися до суду з клопотаннями про арешт одного й того ж майна з однакових правових підстав у одному кримінальному провадженні з метою унеможливлення зловживання процесуальними правами та забезпечення реального захисту конституційної гарантії щодо недоторканності права власності особи.

Крім того, вбачається за доцільне передбачити у процесуальному законі можливість оскарження підозрюваним на досудовому розслідуванні до слідчого судді процесуального рішення слідчого, прокурора про визнання майна речовим доказом. Це стане реальним

механізмом боротьби із зловживаннями сторони обвинувачення щодо вилученого майна, у тому числі на обшуках, та його безпідставного утримання впродовж тривалого періоду часу.

Таким чином, процесуальний закон містить єдиний правомірний механізм утримання стороною обвинувачення вилученого майна, якому надано статус речового доказу, – на підставі судового рішення. Залежно від обставин вилучення це: ухвала суду про тимчасовий доступ до речей і документів або ухвала про арешт майна. Ігнорування стороною обвинувачення визначеної законом процедури утримання речового доказу дозволяє власнику майна реалізувати механізм його повернення шляхом звернення до суду зі скаргою в порядку п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України.

МАЄМО ГАРНУ НОВИНУ ДЛЯ ТИХ, ХТО НЕ ВСТИГ ПОДАТИ ЗАЯВКУ РАНІШЕ!

В Асоціації адвокатів України досі залишаються вільні Комітети, тож ми продовжуємо прийом заяв від кандидатів, які бажають очолити Комітети ААУ у 2026 році.

Нагадуємо, що голова Комітету призначається Правлінням Асоціації адвокатів України терміном на один календарний рік.

Щоб подати заявку на очолення Комітету, необхідно ознайомитися з переліком актуальних Комітетів, партнерською програмою на 2026 рік та заповнити гугл-форму.

**Перелік
вільних
Комітетів**

**Подати
заявку**

**Партнерська
програма**

Які можливості ви отримаєте, очоливши Комітет ААУ?

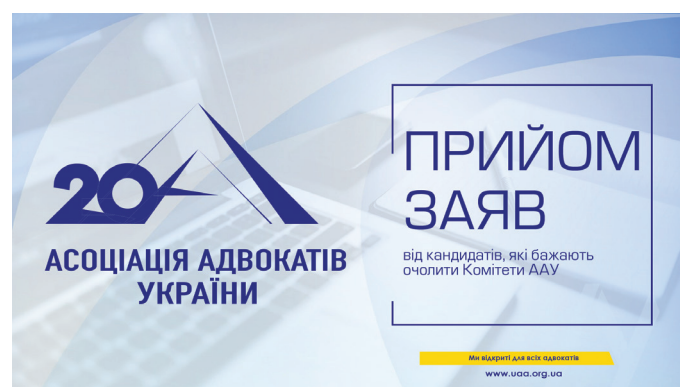
- Підвищення статусу компанії
- Налагодження нових бізнес-контактів
- Доступ до широкої професійної аудиторії
- Можливість проведення онлайн та офлайн заходів
- Взаємодія з активом Комітету
- Участь у напрацюванні практичних ре-

комендацій щодо вдосконалення законодавства України

- Інформаційна підтримка компанії та її заходів у соціальних мережах ААУ
- Участь представників партнера Комітету зі знижкою у всіх заходах ААУ
- Безкоштовний вступ та членство в Асоціації адвокатів України для двох представників компанії
- Підтримка ініціатив партнера
- Можливість участі у З'їзді та висування на вищі посади у структурі ААУ

Будемо раді бачити вас у команді ААУ у 2026 році!

Якщо ви не встигли податися у першу хвилю - зараз саме час скористатися цією можливістю.

IV АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ФОРУМ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ: ПРОФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ ПРО АНТИКОРУПЦІЙНЕ ПРАВОСУДДЯ, КОНФІСКАЦІЮ АКТИВІВ ТА КОМПЛАЄНС-РИЗИКИ

Відбувся IV Антикорупційний форум Асоціації адвокатів України – масштабний професійний захід, який об'єднав представників судової влади, антикорупційних органів, адвокатської спільноти, експертного середовища та бізнесу для обговорення актуальних викликів у сфері антикорупційного правосуддя, міжнародного розшуку активів, конфіскації, фінансового моніторингу та комплаєнсу.

Форум став платформою для професійного діалогу щодо сучасної судової практики, євроінтеграційних процесів, механізмів міжнародної співпраці, реформування антикорупційної інфраструктури та практичних аспектів захисту у корупційних справах.

Захід відкрила голова Наглядової ради ААУ, керуюча партнерка АО «Marshall Group» Зоя Ярош. Під час відкриття учасники вшанували пам'ять загиблих унаслідок війни хвилиною мовчання та висловили щирю вдячність Збройним Силам України за захист держави.

Перша сесія форуму була присвячена практиці антикорупційного правосуддя та особливостям судового процесу. Модераторкою сесії виступила адвокатка, молодша партнерка АО «GRACERS», голова Комітету ААУ з white-collar crime Людмила Куса.

У центрі уваги сесії перебували питання судового розгляду справ про корупційні

правопорушення, міжнародної співпраці у поверненні активів, практичних аспектів роботи адвоката у корупційних справах, ролі експертиз у формуванні доказової бази, угод зі слідством, практики виявлення та запобігання тендерним змовам, а також застосування поліграфа у правозастосовній діяльності.

Свої доповіді представили:

- **Світлана Яковлева** – суддя Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, яка зосередила увагу на актуальних тенденціях судового розгляду корупційних правопорушень та особливостях формування судової практики;

- **Богдан Коваль** – керівник відділу систематизації актів законодавства Департаменту правового забезпечення центрального апарату АРМА, кандидат юридичних наук, адвокат, який висвітлив практичні аспекти міжнародної співпраці у сфері повернення активів та ключові виклики цього процесу;

- **Сергій Бойко** – адвокат, партнер VB Partners, член Правління ААУ, який поділився практикою роботи адвоката у корупційних справах та особливостями формування стратегії захисту;

- **Тарас Іваненко** – партнер EVERLEGAL, керівник антикорупційної практики, адвокат, кандидат юридичних наук, який акцентував увагу на ролі доказування та практичних ас-

пектах антикорупційних процесів;

• **Дмитро Круговий** – керуючий партнер АО «СЕНС КОММОДА ЛЕКС», голова Комітету ААУ з питань екстрадиції та міжнародно-правової допомоги, який розповів про міжнародно-правову співпрацю та виклики у справах, пов'язаних із поверненням активів;

• **Максим Сандига** – заступник Голови Антимонопольного комітету України – державний уповноважений, який висвітлив практику виявлення та запобігання тендерним змовам;

• **Євген Пучков** – керівник Навчального центру Національної асоціації поліграфологів України, який представив практику застосування поліграфа у правозастосовній діяльності.

У межах другої сесії форуму, присвяченої євроінтеграції, суспільному запиту, розшуку та конфіскації активів, відбулося бліц-інтерв'ю за участі Голови Вищого антикорупційного суду Віри Михайленко та Президентки Асоціації адвокатів України, кураторки Law & Business Studio, керуючої партнерки АО «Dmitrieva & Partners» Ольги Дмитрієвої.

У форматі відкритого діалогу було обговорено питання довіри до антикорупційної юстиції, незалежності судової системи, доброчесності суддів, факторів формування довіри до суду, впливу суспільної уваги та медіа на сприйняття антикорупційних справ, а також практичних кроків для підвищення довіри до судової системи.

Модератором другої сесії виступив адвокат, партнер VB Partners, член Правління ААУ Сергій Бойко.

У центрі уваги сесії перебували питання спеціальної конфіскації у справах про корупційні злочини, ролі фінансового моніторингу у протидії корупції та відмиванню злочинних доходів, фінансового контролю та нових видів конфіскації відповідно до стандартів ЄС, практичних викликів е-декларування після відновлення, а також підстав і практики закриття кримінальних проваджень.

Серед спікерів другої сесії:

• **Олексій Кравчук** – доктор юридичних наук, професор, суддя-спікер ВАКС. Тема доповіді: «Спеціальна конфіскація в справах про корупційні злочини»;

• **Максим Васюк** – заступник директора Департаменту аналізу ризиків Державної служби фінансового моніторингу України. Тема доповіді: «Роль Держфінмоніторингу у протидії корупції та відмиванню злочинних доходів»;

• **Наталія Ахтирська** – начальниця навчальної лабораторії з вивчення права Європейського Союзу Національної школи суддів України, кандидатка юридичних наук, доцентка. Тема доповіді: «Фінансовий контроль та нові види конфіскації: стандарти ЄС та їх тлумачення Судом ЄС»;

• **Кирило Сидоренко** – голова Дніпровського відділення ААУ, фахівець з питань електронного декларування, адвокат. Тема доповіді: «Е-декларування після відновлення: чому “правильна декларація” не рятує»;

• **Анастасія Чистякова** – адвокатка, кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри кримінального процесу і криміналістики Київського національного університету імені

Тараса Шевченка. Тема доповіді: «Закриття кримінальних проваджень в порядку п.10 ч.1 ст.284 КПК: тренди та новації».

Третя сесія форуму була присвячена питанням бізнесу, комплаєнсу та корупційних ризиків. Модератором сесії виступив член Правління та голова Комітету ААУ із захисту права власності, керуючий партнер АО ALERTES Денис Терещенко.

У межах сесії учасники обговорили корупцію в ланцюгах постачання, антикорупційні розслідування як спосіб тиску на бізнес, внутрішні розслідування та комунікацію у випадку корупційних інцидентів, стандарти ЄС щодо управління арештованими активами та їх імплементацію, критерії встановлення збитків у корупційних правопорушеннях, а також роль судової експертизи у системі доказування.

Свої доповіді представили:

- **Олександра Таранович** – адвокатка, радниця АО ALERTES. Тема доповіді: «Корупція в ланцюгах постачання»;

- **Микола Голодняк** – старший партнер ETORUM, адвокат. Тема доповіді: «Антикорупційні розслідування як спосіб тиску на бізнес»;

- **Артем Крикун-Труш** – голова Комітету ААУ з комплаєнсу та корпоративних розслідувань, партнер та керівник практики White-Collar Crime, комплаєнсу та розслідувань ЮК «Міллер», адвокат. Тема доповіді: «Бізнес і корупційні інциденти: практичні кейси внутрішніх розслідувань та комунікації»;

- **Павло Демчук** – старший юридичний радник Transparency International Ukraine, викладач Kyiv School of Economics, Ph.D. Тема доповіді: «Стандарти ЄС щодо управління арештованими активами та їх упровадження на прикладі реформи АРМА»;

- **Родіон Кокош** – радник EQUITY, адвокат. Тема доповіді: «Збитки в корупційних правопорушеннях: критерії встановлення»;

- **Геннадій Пампуха** – директор Незалежного інституту судових експертиз, президент Європейської Арбітражної Палати, президент ГО «Всеукраїнська експертна палата», член Координаційної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юсти-

ції України, судовий експерт. Тема доповіді: «Судова експертиза у системі доказування та її вплив на формування правової позиції в Україні та інших юрисдикціях».

У межах форуму учасники отримали практичні інсайти щодо сучасних тенденцій антикорупційного правосуддя, застосування санкційних механізмів, конфіскації активів, міжнародної співпраці, фінансового моніторингу, управління комплаєнс-ризиками, внутрішніх корпоративних розслідувань та ефективного використання доказових інструментів у кримінальному процесі.

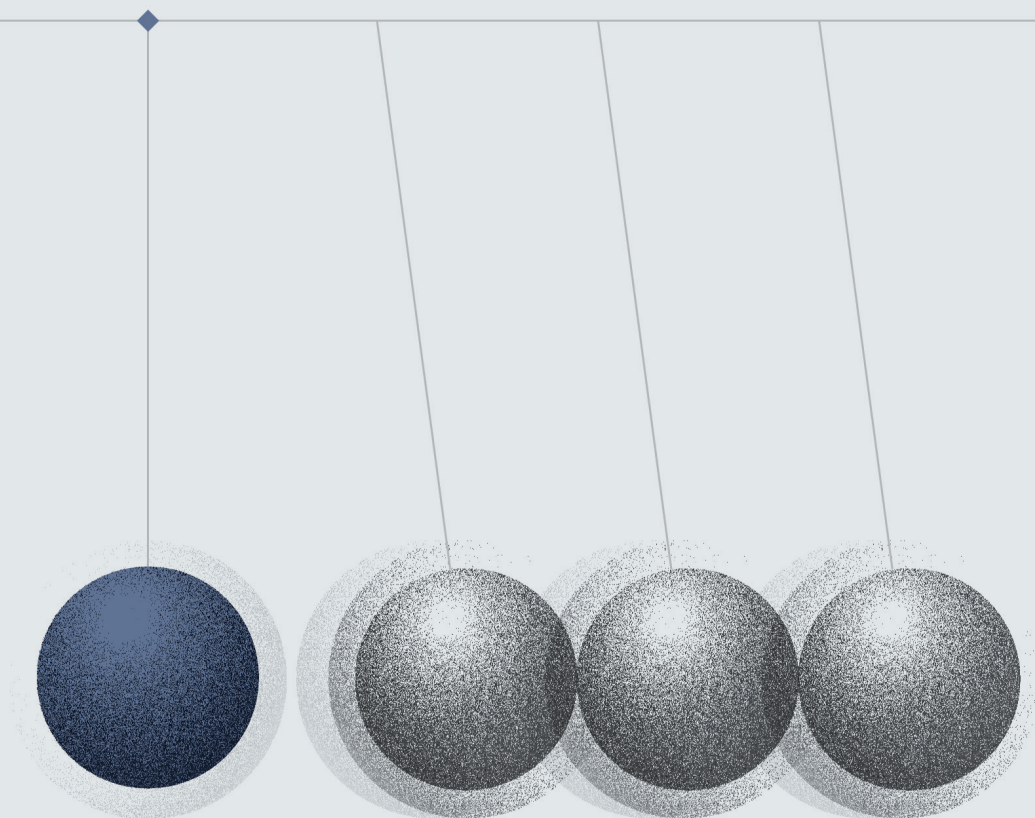
Під час заходу також відбувся розіграш квитків на форуми ААУ.

Асоціація адвокатів України висловлює подяку генеральному партнеру форуму – АО «GRACERS», експертному партнеру – VB Partners, професійному партнеру – ALERTES, а також партнерам форуму: EQUITY, ETORUM, EVERLEGAL, Miller Law Firm, АО «СЕНС КОММОДА ЛЕКС» та адвокату Кирилу Сидоренку.

Окрему подяку висловлено інформаційним партнерам: **AktiveLex, American Chamber of Commerce, European Business Association, ua.news, Zakon Online, «Закон і Бізнес», «Поради юриста» та УАІБ.**

IV Антикорупційний форум ААУ вкотре підтвердив важливість професійного діалогу між представниками судової влади, адвокатури, державних органів та бізнесу для формування ефективної антикорупційної політики, посилення верховенства права та зміцнення довіри до інституцій правосуддя в Україні.

ПОЗА ШАБЛОНАМИ.

В МЕЖАХ ЗАКОНУ.

ЕКСТРАДИЦІЯ ДО УКРАЇНИ - ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДІВ ГАРАНТІЇ, РИЗИКИ ТА ТЯГАР ДОВЕДЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЕКСТРАДИЦІЙНІЙ ПРАКТИЦІ

Софія Безугла

помічниця адвоката,
Адвокатського бюро
«Щеннікова та партнери»

Практика європейських судів у справах про видачу осіб до України свідчить про зміну логіки судової перевірки. В умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації та тривалої дії воєнного стану формальна відповідність запиту встановленим вимогам не вичерпує оцінки допустимості екстрадиції.

Поряд з матеріалами, які підтверджують правові та процесуальні підстави для видачі, суди аналізують майбутні умови фактичного перебування особи в Україні: місце тримання, доступ до правової допомоги, безпекові ризики та механізми перевірки виконання гарантій. Саме тому контекст війни не є самоїстійною підставою проти екстрадиції, однак істотно впливає на оцінку ризиків за статтями 3, 5 і 6 Європейської конвенції з прав людини.

Показовою у цьому контексті є позиція Касаційного суду Франції від 7 листопада 2023 року у справі № 23-82.220. Суд підтримав висновок про недопустимість видачі громадянина України, якого запитували для кримінального переслідування за обвинувачення-

ми у розтраті майна та легалізації коштів. Суд звернув увагу, що стаття 615 КПК України в умовах воєнного стану передбачає спеціальні правила щодо тримання під вартою. Зокрема, у разі об'єктивної неможливості здійснення відповідних повноважень слідчим суддею окремі рішення може ухвалювати керівник органу прокуратури, а строки тримання під вартою можуть продовжуватися за спеціальною процедурою.

Саме тому французький суд оцінював надані Україною гарантії не як формальне запевнення про дотримання прав особи, а через їхню здатність усунути конкретний процесуальний ризик – можливе послаблення судового контролю за триманням під вартою після передачі особи Україні. У цьому контексті значення мали також повідомлений Україною відступ від окремих зобов'язань за ЄКПЛ та загальний вплив воєнного стану на функціонування судової системи. У сукупності ці обставини дали суду підстави для висновку, що надані гарантії не виключають ризику очевидної відмови у правосудді.

Окремого значення в цьому контексті набуває справа Яна Петровського, відомого також як Воїслав Торден. У грудні 2023 року Верховний суд Фінляндії відмовив у його видачі до України, пославшись на ризик поводження, несумісного зі статтею 3 ЄКПЛ, у зв'язку з умовами тримання в українських пенітенціарних установах.

Подальший розвиток цієї справи є не менш показовим. Після відмови у видачі фінські органи розпочали власне кримінальне провадження щодо Петровського, а у березні 2025 року Окружний суд Гельсінкі визнав його винним у воєнних злочинах та призначив покарання у виді довічного позбавлення волі. Для екстрадиційної практики ця справа важлива тим, що вона демонструє реальну дію принципу *aut dedere aut judicare*: відмова у видачі з мотивів захисту прав людини не усуває кримінальну відповідальність.

Інший акцент простежується у рішенні Вестмінстерського магістратського суду від 4 березня 2026 року у справі "Уряд України проти Артема Дмитрука". Британський суд

виходив з того, що участь запитуючої держави у міжнародному збройному конфлікті не є самостійною підставою для відмови у видачі, водночас ця обставина враховується судом при оцінці ризиків для конкретної особи за ЄКПЛ.

Суд детально перевіряв зміст гарантій, наданих Україною. Зокрема, враховувалися запевнення щодо розміщення особи в установах поза зоною активних бойових дій, наявності сертифікованих укриттів, безпекових заходів, а також можливості дистанційної участі у процесуальних діях. У цій частині суд визнав, що такі гарантії є достатньо конкретними і суттєво знижують ризики для життя та ризики нелюдського поводження за статтями 2 і 3 ЄКПЛ. Однак у підсумку в екстрадиції було відмовлено через сукупність індивідуальних обставин, які, на думку суду, зробили втручання у приватне та сімейне життя непропорційним.

У підсумку наведена практика показує: у справах про екстрадицію до України вирішальним стає не загальний воєнний контекст, а зв'язок між конкретним ризиком, персональними обставинами особи та гарантіями, які надає держава. Для України це означає необхідність формулювати гарантії через конкретну модель майбутнього перебування особи після передачі: місце тримання, доступ до захисника, безпекові умови, судовий контроль і механізм перевірки виконання зобов'язань.

Для сторони захисту, відповідно, змінюється стандарт заперечення проти екстрадиції. Посилання лише на воєнний стан або загальні проблеми кримінальної юстиції навряд чи буде достатнім. Переконаливою стає індивідуалізована аргументація, яка показує, чому саме для цієї особи, у цьому провадженні та за цих фактичних умов видача створює реальний ризик порушення прав.

ЗБЕРЕЖЕННЯ СІМЕЙНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: КОМІТЕТ ААУ ЗВЕРНУВСЯ ДО КЕРІВНИЦТВА ДЕРЖАВИ ТА МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ

Комітет з сімейного права Асоціації адвокатів України продовжує активну роботу щодо захисту системності сімейного законодавства та збереження Сімейного кодексу України як окремого кодифікованого акта.

У межах громадської та експертної діяльності Комітет ААУ направив низку офіційних звернень щодо проєкту нового Цивільного кодексу України №15150 від 9 квітня 2026 року, сформувавши чітку професійну позицію адвокатської спільноти з цього питання.

Звернення до Президента України та Першої леді

Асоціація адвокатів України звернулася до Президента України та Першої леді із закликом ініціювати створення експертної ради для доопрацювання законопроєкту.

Ключовою пропозицією є виокремлення книги «Право сімейне» та збереження Сімейного кодексу України як самостійного фундаментального нормативного акта. На переконання Комітету, це має принципове значення для належного захисту інституту сім'ї, прав дітей та забезпечення стабільності сімейних правовідносин в Україні.

Фахові зауваження до проєкту

Окреме офіційне звернення було направ-

лено до Департаменту приватного права Міністерства юстиції України. Комітет з сімейного права ААУ підготував ґрунтовні фахові зауваження до окремих положень проєкту Цивільного кодексу.

Зокрема, пропозиції стосуються визначення найкращих інтересів дитини, правового режиму майна подружжя, а також інших ключових аспектів регулювання сімейних правовідносин.

Позиція щодо збереження Сімейного кодексу

Раніше Комітет також звертався до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики, наголошуючи на необхідності збереження Сімейного кодексу України як самостійного кодифікованого акта та закликаючи до широкої професійної дискусії щодо майбутнього реформування цивільного законодавства.

В Асоціації адвокатів України переконані, що подальше реформування сфери сімейного права потребує виважених, системних та виключно професійних рішень. ААУ й надалі братиме активну участь у законотворчому процесі та відстоюватиме позицію правничої спільноти.

GRACERS

— LAW FIRM —

B E C A U S E W E C A N !

ГАРМОНІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ОБОВ'ЯЗКОВІ КРОКИ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Іван Бєдний

Юрист Winjust Law Firm

Офіційний старт переговорного процесу щодо вступу України до Європейського Союзу остаточно закріпив антикорупційну реформу як фундаментальну умову євроінтеграції. У рамках переговорного Кластера, до якого входить сфера правосуддя та фундаментальних прав, антикорупційна політика є тим індикатором, за яким ЄС оцінюватиме загальну готовність нашої держави до членства. Проте гармонізація законодавства у цій сфері – це не лише завдання для держави та її антикорупційних органів, але й серйозний виклик для приватного сектору. Український бізнес вже зараз повинен адаптуватися до європейських стандартів доброчесності, щоб залишатися конкурентоспроможним та уникнути юридичних ризиків.

Відповідальність юридичних осіб: рух до європейських директив

Одним із ключових аспектів гармонізації є імплементація стандартів ЄС щодо відповідальності юридичних осіб за корупційні правопорушення. Йдеться, зокрема, про

Директиву (ЄС) 2017/1371 про боротьбу з шахрайством, що зачіпає фінансові інтереси Союзу, шляхом застосування кримінального права (PIF Directive), а також про нові ініціативи Єврокомісії щодо посилення антикорупційного законодавства.

Український інститут заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (розділ XIV-1 КК України) наразі застосовується вкрай рідко. Однак, вимоги ЄС диктують необхідність реформування цього інституту, перетворюючи його на дієвий механізм. Для бізнесу це означає, що відсутність належних комплаєнс-процедур та антикорупційних програм у компанії більше не буде сприйматися як просто «внутрішня справа». У разі вчинення топ-менеджментом корупційного злочину в інтересах компанії, наявність впровадженої та ефективною антикорупційної програми стане головним аргументом захисту від застосування фінансових санкцій та ліквідації юрособи.

Захист викривачів корупції: зміна корпоративної культури

Інший важливий напрямок – адаптація законодавства до вимог Директиви (ЄС) 2019/1937 про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу. Україна вже зробила значні кроки в цьому напрямку, запустивши Єдиний портал повідомлень викривачів під егідою НАЗК.

Проте європейські стандарти вимагають від бізнесу проактивної позиції. Великі та середні компанії повинні не лише гарантувати анонімність та захист трудових прав викривачів, але й створювати безпечні внутрішні канали для повідомлень. Як показує практика комплаєнсу в країнах ЄС, понад 60% корупційних схем у корпоративному секторі розкриваються саме завдяки внутрішнім викривачам.

Варто зазначити, що на державному рівні Україна вже демонструє безпрецедентну

динаміку антикорупційної євроінтеграції. Згідно з Урядовим звітом, станом на початок 2026 року загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію з ЄС досяг 84%. Особливо показовими є результати п'ятого раунду оцінки Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), опубліковані у вересні 2025 року. Міжнародні експерти високо оцінили інституційну спроможність українських спеціалізованих антикорупційних органів (92,7 бала зі 100), сферу захисту викривачів (90,2 бала) та антикорупційну політику загалом (91,9 бала). Однак, на фоні цих значних державних досягнень, показник напрямку «Доброчесність у бізнесі» залишається відчутно нижчим – лише 68,8 бала зі 100. Цей статистичний розрив є чітким сигналом: у найближчий час законодавчий та контролюючий тиск на приватний сектор неминуче посилюватиметься, змушуючи компанії екстрено підтягувати свої внутрішні комплаєнс-стандарты до рівня європейських вимог.

Закон про лобіювання як маркер прозорості

Прийняття Закону України «Про правотворчу діяльність» та Закону «Про лобіювання» стало ще одним кроком назустріч європейським стандартам (зокрема, рекомендаціям GRECO). Інституалізація лобізму розмежовує законне представництво інтересів бізнесу та корупційний вплив («торгівлю впливом» за ст. 369-2 КК України). Відтепер компанії, які бажають впливати на прийняття нормативно-правових актів, повинні діяти виключно через Реєстр прозорості, декларуючи свої цілі та витрати.

Судова практика: стандарти доказування та практика ВАКС

У контексті гармонізації варто звернути увагу на еволюцію судової практики Вищого антикорупційного суду (ВАКС). Суд дедалі частіше застосовує практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) та міжнародні стандарти при оцінці доказів та визначенні пропорційності втручання у права власності (зокрема, під час спецконфіскації або стягнення необґрунтованих активів).

Показовими є рішення ВАКС щодо інсти-

туту цивільної конфіскації (наприклад, справи за позовами САП про визнання необґрунтованими активів). У цих рішеннях суд чітко розмежовує стандарти доказування «поза розумним сумнівом» (в кримінальному процесі) та «перевага доказів» (у цивільному). Для бізнесу це сигнал: будь-які фінансові операції з посадовими особами або їхніми родичами, які не мають належного економічного обґрунтування та документального підтвердження легальності джерел походження коштів, несуть ризик визнання таких активів необґрунтованими з подальшим їх стягненням в дохід держави.

Практичні кроки для бізнесу вже сьогодні

Щоб бути готовими до роботи в умовах гармонізованого з ЄС правового поля, українським компаніям необхідно здійснити низку кроків:

1. Оцінити вразливі місця у бізнес-процесах, особливо при взаємодії з державним сектором (B2G), процедурах публічних закупівель та отриманні дозвільних документів.
2. Привести внутрішні політики у відповідність не лише до вимог НАЗК, але й до міжнародних стандартів (ISO 37001).
3. Європейські партнери все частіше вимагають підтвердження доброчесності по всьому ланцюгу постачання. Перевірка партнерів на предмет санкцій, корупційних шлейфів та PEP-статусу має стати рутиною.
4. Забезпечити працівникам можливість конфіденційно повідомляти про підозрілі дії керівництва чи колег.

Висновок

Гармонізація антикорупційного законодавства України зі стандартами ЄС – це не просто формальне ухвалення нових законів, а глибока трансформація правового поля та ділової етики. Для українського бізнесу та юридичної спільноти це час викликів, який водночас відкриває двері до європейських ринків та іноземних інвестицій. Адже прозорість, комплаєнс та нульова толерантність до корупції сьогодні є не просто юридичним обов'язком, а головним капіталом і конкурентною перевагою будь-якої сучасної компанії.

FIRST SUPERLITIGATION^{*} TEAM

* Leading in: dispute resolution, criminal defence, bankruptcy, human rights, sanctions, investment protection and more

equity.law

BLACK SEA LEGAL FORUM

03

ODESSA FORUM UAA
07.2026

BLACK SEA LEGAL FORUM UAA 2026 - НАЙМАСШТАБНІШИЙ ФОРУМ РОКУ У СФЕРІ ПРАВА ТА ЗАХИСТУ БІЗНЕСУ ЗНОВУ ПРОЙДЕ В ОДЕСІ

В честь 20-річчя Асоціація Адвокатів України відновлює довгоочікуваний BLACK SEA LEGAL FORUM на узбережжі Чорного моря.

3 липня 2026 року Одеса стане центром зустрічі юридичного та бізнес-середовища України.

Асоціація Адвокатів України запрошує на масштабний професійний форум, який об'єднає адвокатів, суддів, власників бізнесу, керівників юридичних департаментів, представників державного сектору, експертів у сфері безпеки бізнесу, морської логістики, інвестицій та відновлення України.

Локація форуму – сучасний 5-зірковий Premier Hotel Odesa – один із найкращих premium-комплексів Одеси, розташований поруч із морським узбережжям та легендарною Аркадією.

Форум проходитиме у форматі Offline & Online, що дозволить долучитися до події учасникам з усієї України та з-за кордону.

ЧОМУ BLACK SEA LEGAL FORUM UAA – ЦЕ ПОДІЯ, ЯКУ НЕ МОЖНА ПРОПУСТИТИ:

Сьогодні юридичний ринок працює в умовах безпрецедентних викликів.

Війна. Санкції. Кримінальні ризики для бізнесу. Морська логістика. Блокування активів. Судова практика, яка постійно змінюється.

Саме тому BLACK SEA LEGAL FORUM UAA створений як професійна платформа для тих, хто:

- приймає рішення;
- захищає бізнес;
- супроводжує великі проекти;
- працює з ризиками;
- формує юридичну практику в Україні.

BLACK SEA LEGAL FORUM - це місце, де обговорюватимуться не теоретичні питання, а реальні кейси, практичні механізми захисту

бізнесу та актуальна судова практика.

У ФОКУСІ ФОРУМУ – НАЙАКТУАЛЬНІШІ ВИКЛИКИ ДЛЯ БІЗНЕСУ ТА ЮРИСТІВ 2026 РОКУ:

- «МОРСЬКА ТА ПОРТОВА ЛОГІСТИКА: МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ТА СУДОВА ПРАКТИКА»
- «БЕЗПЕКА ІНВЕСТИЦІЙ ТА БУДІВНИЦТВА: ЗАХИСТ ВІД РЕГУЛЯТОРНОГО ТИСКУ»
- «АГРОБІЗНЕС ТА ІНДУСТРІЯ ВІДНОВЛЕННЯ: ВІД ФІКСАЦІЇ ЗБИТКІВ ДО РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ»
- BLACK SEA LEGAL FORUM – ЦЕ НЕ ЛИШЕ ПРОФЕСІЙНИЙ КОНТЕНТ

ЧОМУ ВАРТО БУТИ СЕРЕД УЧАСНИКІВ BLACK SEA LEGAL FORUM

Найактуальніші теми юридичного ринку
Спікери та учасники – лідери ринку
Форум об'єднає:

- провідних адвокатів України
- партнерів юридичних компаній
- представників бізнесу
- суддів та державний сектор
- legal counsels та compliance officers

Саме тут формуються професійні зв'язки, які переростають у майбутні проекти, партнерства та нові можливості.

АТМОСФЕРА:

BLACK SEA LEGAL FORUM – це поєднання професійного контенту, літньої атмосфери Одеси та якісного спілкування серед представників юридичної та бізнес-еліти України.

Море. Літо. Юридична спільнота. Бізнес. Нетворкінг.

Саме це робить BLACK SEA LEGAL FORUM однією з найочікуваніших подій літа в юридичному середовищі.

СПЕЦІАЛЬНІ УМОВИ ПРОЖИВАННЯ ДЛЯ УЧАСНИКІВ ФОРУМУ

Для гостей форуму з інших міст діють спеціальні умови проживання у 5* Premier Hotel Odesa.

30% знижки на бронювання номерів

Період дії спеціальної пропозиції:
01.07-05.07.2026

У вартість проживання включено:

- сніданки
- SPA-зону
- тренажерну залу
- парковку

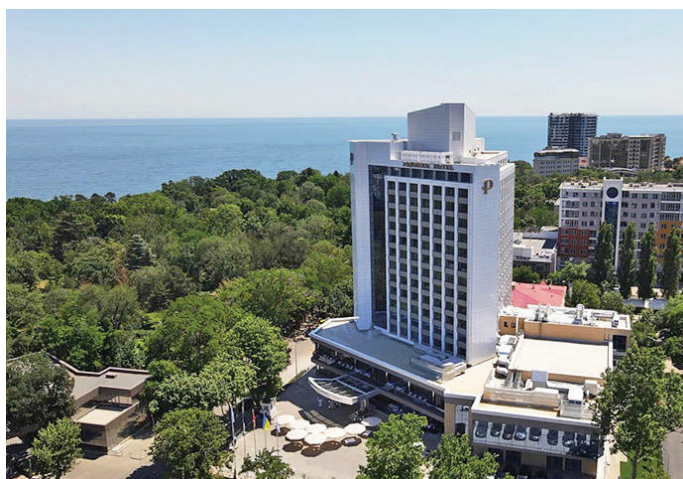
Це чудова можливість провести кілька днів у літній Одесі та поєднати професійний розвиток із комфортним відпочинком біля моря.

AFTER PARTY BLACK SEA LEGAL FORUM

Після насиченого дня дискусій, інсайтів та професійного нетворкінгу на Black Sea Legal Forum пропонуємо зустрітися у неформальній атмосфері біля моря та чекаємо вас на After Party в IBIZA Beach Club, розташованому на березі Чорного моря на пляжі «Аркадія» - в одній з найпопулярніших локацій для літнього відпочинку в Одесі.

На вас чекає:

- вечір на узбережжі Чорного моря;
- жива музика та атмосферний захід сонця;
- нетворкінг без краваток;
- коктейлі, DJ set та літня Одеса;
- спілкування з лідерами юридичного та бізнес-середовища України у неформальній атмосфері;

After Party Black Sea Legal Forum – це не просто вечірка, а можливість продовжити знайомства, які можуть перерости у партнерства, нові проекти та сильні професійні зв'язки..

AFTER PARTY BLACK SEA LEGAL FORUM – це місце, де професійні знайомства перетворюються на майбутні партнерства та нові можливості.

• Локація: IBIZA Beach Club

• Дата: 3 липня 2026

• Початок: 19:00 (придбання вхідних квитків здійснюється самостійно при вході в заклад)

BLACK SEA LEGAL FORUM UAA 2026

Море. Право. Бізнес. Networking.

Не пропустіть одну з найочікуваніших юридичних подій літа 2026. Проведіть день серед провідних юристів та представників бізнесу України, а вечір – у атмосфері преміум нетворкінгу на узбережжі Чорного моря.

• Одеса | Premier Hotel Odesa

• 3 липня 2026

• 9:30 - 18:00

• After Party 19:00 IBIZA Beach Club

Скануйте QR, знайомтесь з програмою Форуму, реєструйтесь та до зустрічі 3 липня!

ADVANQ

ADVANCED QUALITY
IN LAW

CHATGPT: ДЕ МЕЖА МІЖ АВТОМАТИЗАЦІЄЮ ТА ЮРИДИЧНОЮ НЕДБАЛІСТЮ?

Владислав Михайличенко

юрист практики WCC,
комплаєнсу та розслідувань
юридичної компанії Miller

Сьогодні юрист без технологій нагадує водія, який не користується навігатором. Ми вже звикли до того, що рутинні завдання займають години, хоча насправді могли б виконати їх за кілька хвилин. Штучний інтелект більше не є сюжетом наукової фантастики. Він перетворився на робочий інструмент, який уже сьогодні здатний писати позови, аналізувати тисячі судових рішень і знаходити процесуальні зачіпки. Водночас разом із неймовірною швидкістю з'явилися й нові ризики, які змушують переосмислити саму сутність професійної етики.

Проблема: ілюзія безпомилковості

Основна пастка ШІ для юриста полягає в його переконливій впевненості. Генеративні моделі, як ChatGPT, схильні до так званих «галюцинацій». Вони можуть упевнено вигадувати неіснуючі норми законодавства, посилаючись на вже скасовані рішення або навіть створювати фіктивні прецеденти Верховного Суду. Якщо юрист без перевірки копіює текст нейромережі у процесуальний документ, він ризикує не лише програти

справу. Це також може стати серйозним ударом по репутації адвоката, і такі випадки вже були.

Ми опинилися на роздоріжжі. З одного боку – необхідність автоматизації для виживання в умовах жорсткої конкуренції на ринку. З іншого – особиста відповідальність перед клієнтом і судом, яку неможливо делегувати алгоритму. ШІ не складає присягу адвоката, тому він не несе відповідальності за результат. Це робите ви.

Етична межа та питання конфіденційності

Окремим викликом залишається збереження адвокатської таємниці. Коли ви завантажуєте інформацію про справу у відкриту нейромережу, фактично ці дані можуть потрапляти до третіх осіб. Це надзвичайно важливий момент. Коректне використання ШІ передбачає застосування закритих моделей або ретельну анонімізацію даних клієнта перед їх обробкою.

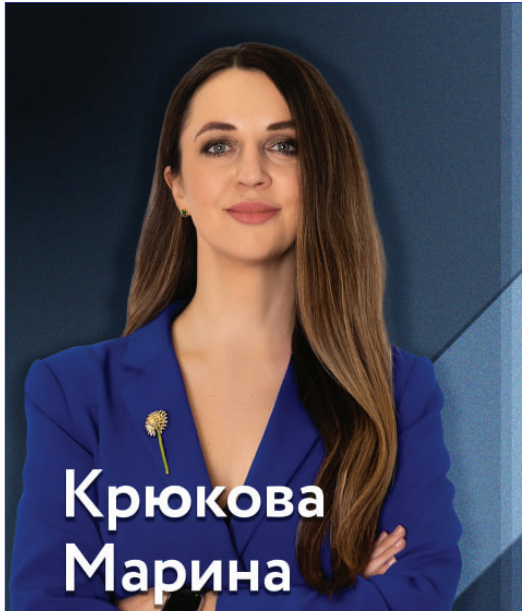
Крім цього, постає питання авторства. Хто є автором правової позиції, сформованої алгоритмом? Відповідь очевидна: автором і відповідальною особою завжди буде людина, яка поставила свій підпис під документом. ШІ – це хороший «молодший юрист», але поганий «партнер». Він здатний зібрати факти, однак не зможе побудувати гнучку стратегію захисту чи відчувати емоційний контекст у залі суду.

Чому автоматизація – не лише про швидкість?

Використання ШІ дозволяє змістити акцент із «механічного друкування» на «інтелектуальну творчість». Коли рутинні процеси бере на себе машина, у юриста з'являється більше часу для глибокого аналізу доказів, пошуку слабких місць у позиції опонента та створення нестандартних правових конструкцій. Це не лише підвищує якість юридичної допомоги, а й робить послуги доступнішими для громадян.

Проте опанування таких інструментів вимагає нових навичок. Необхідно вміти грамотно формулювати промпти та критично оцінювати отримані результати. Юрист майбутнього – це не той, хто пам'ятає всі кодекси напам'ять, а той, хто вміє майстерно використовувати технології для досягнення найкращого результату для клієнта.

21 ТРАВНЯ 2026 РОКУ ВІДБУВСЯ ВЕБІНАР КОМІТЕТУ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ З МІГРАЦІЙНОГО ПРАВА НА ТЕМУ: «ВІДНОВЛЕННЯ ЛИТОВСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА: ХТО ДІЙСНО МАЄ ПРАВО ТА ЯКІ Є АЛЬТЕРНАТИВИ»

**Крюкова
Марина**

Голова Комітету ААУ з міграційного права, директорка компанії Mova.Expert, адвокатка

Відновлення литовського громадянства: хто дійсно має право та які є альтернативи

Захід Комітету ААУ з міграційного права

21 14:00
05.2026

Під час заходу учасники отримали практичні роз'яснення щодо особливостей відновлення громадянства Литви за походженням, актуальних вимог литовського законодавства та альтернативних механізмів легалізації.

У межах вебінару спікери детально розглянули:

- хто може претендувати на відновлення громадянства Литви та які документи необхідні для підтвердження походження;
- особливості подвійного громадянства, юридичні нюанси добровільного виїзду, депортації та репресій;
- альтернативні варіанти для заявників – сертифікати литовського походження, право на відновлення громадянства та можливість отримання ПМП у Литві;
- типові помилки у справах, роботу з

архівами та важливість правильної стратегії супроводу кейсу.

Модераторкою заходу виступила:

Марина Крюкова – Голова Комітету ААУ з міграційного права, директорка компанії Mova.Expert, адвокатка.

Спікерами вебінару стали:

Аліна Самура – адвокатка та експертка з міграційного права, СОО міжнародної юридичної компанії De Civitate;

Олег Димовський – communication manager міжнародної юридичної компанії De Civitate.

Учасники заходу мали можливість отримати практичні рекомендації щодо супроводу міграційних кейсів, оцінки перспектив справ та підготовки документів для подачі.

Дякуємо спікерам та всім учасникам за активну участь і професійну дискусію!

ЕКСТРАДИЦІЙНІ ПРОЦЕДУРИ В ЄС: ПЕРЕВАГИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

Наталія Ахтирська

начальниця навчальної лабораторії з вивчення права ЄС Національної школи суддів України, кандидатка юридичних наук, доцентка

За даними Офісу Генерального прокурора, станом на кінець 2025 року було зупинено досудове розслідування відповідно до ст. 280 КПК України у 4 135 кримінальних провадженнях у зв'язку з невстановленим місцезнаходження підозрюваного. За січень-квітень 2026 року ця кількість складає 851 кримінальне провадження. Значна кількість підозрюваних перебуває закордоном.

Екстрадиційний процес ускладнюється відмовою у видачі, яка обґрунтовується наявністю загроз життю та здоров'ю у зв'язку з воєнним станом та бойовими діями на території України, а також ризиками порушення прав підозрюваних, загрозою катування та іншого нелюдського поводження та покарання. Разом з тим, Суд справедливості ЄС зазначив, що коли така небезпека впливає із загальних умов утримання в державі-члені, що видала ордер, сама по собі констатація цієї небезпеки не може бути підставою для відмови у ви-

конанні ордеру. Необхідно оцінювати лише умови утримання під вартою в тих в'язницях, в яких, згідно з наявною інформацією, існує ймовірність утримання під вартою даної особи, в тому числі на тимчасовій або перехідній основі; судовий орган повинен оцінювати з цією метою виключно фактичні та точні умови утримання під вартою відповідної особи, які мають значення для визначення того, чи буде ця особа піддаватися реальному ризику нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження в значенні статті 4 Хартії основоположних прав ЄС. У будь-якому разі, судовий орган, що ухвалює рішення про видачу, який вважає за необхідне звернутися з проханням надати додаткову інформацію про умови утримання, повинен забезпечити, щоб його запитання за кількістю та обсягом не призвели до паралічу функціонування міжнародного співробітництва.

У зв'язку з цим в Україні заплановано: 1) створення належних умов тримання для 3000 засуджених та осіб, взятих під варту, що відповідають національним та міжнародним стандартам (зокрема, не менш як 4 кв. метри жилої площі для однієї особи, а у лікувальних закладах в'язниць – 5 кв. метрів, окреме спальне місце, чистота, достатня кількість природнього світла, повітря та тепла, відсутність сирості тощо); 2) початок будівництва слідчого ізолятору на 1072 місця, а саме створення місць тримання ув'язнених, які відповідають європейським стандартам поводження з в'язнями, та подальше переміщення в цю установу в'язнів з місць, що не відповідають європейським стандартам; 3) створення для екстрадованих осіб 134 місць тримання, що відповідають міжнародним та національним стандартам.

Євроінтеграційний вектор розвитку законодавства та наближення його до стандартів ЄС зумовлює необхідність врахування специфіки видачі правопорушників між державами-членами ЄС, а також видачі з держав-членів ЄС до третіх країн, зокрема, осіб, які мають

громадянство декількох держав. Європейський Союз є «новим правовим порядком», який представляє собою територію свободи, безпеки і правосуддя, що базується на принципі довіри. Такий підхід зумовив скасування екстрадиції між державами-членами і заміни її системою передачі між судовими органами. Крім того, створення нової спрощеної системи передачі засуджених або підозрюваних осіб з метою виконання судових рішень або переслідування у кримінальних провадженнях дає змогу усунути складність і ризики затримок, властиві чинним процедурам екстрадиції. Традиційні відносини співробітництва, які досі існували між державами-членами, замінені системою вільного руху судових рішень у кримінальних справах, як попередніх, так і остаточних. Європейський ордер на арешт є судовим рішенням, виданим державою-членом з метою арешту і видачі іншою державою-членом особи, розшукуваної з метою кримінального переслідування або виконання покарання у вигляді позбавлення волі або постанови про взяття під варту. Держави-члени виконують будь-який європейський ордер на арешт на основі принципу взаємного визнання і відповідно до положень Рамкового рішення Європейської Ради від 13 червня 2002 р. про Європейський ордер на арешт і процедури передачі між державами-членами. 32 види правопорушень, якщо вони караються в державі-члені, що видала ордер, позбавленням волі або постановою про взяття під варту на строк щонайменше три роки, як це визначено законодавством держави-члена, що видала ордер, тягнуть за собою видачу на підставі європейського ордеру на арешт без перевірки обопільної злочинності діяння (участь у злочинній організації, тероризм, торгівля людьми, сексуальна експлуатація дітей і дитяча порнографія, незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин, незаконний обіг зброї, боєприпасів і вибухових речовин, корупція тощо). Важливою перевагою європейської процедури є строки видачі. Так європейський ордер на арешт має бути опрацьований і виконаний у терміновому порядку. Якщо запитувана особа погоджується на свою видачу, остаточне рішення про виконання єв-

ропейського ордеру на арешт повинно бути прийнято протягом десяти днів з моменту такої згоди. В інших випадках остаточне рішення про виконання європейського ордеру на арешт має бути прийнято протягом шістдесяти днів з моменту арешту запитуваної особи. В особливих випадках, коли європейський ордер на арешт не може бути виконаний у зазначені строки, судовий орган, що виконує ордер, має негайно повідомити про це судовий орган, що видав ордер, вказавши причини. У такому разі строки можуть бути продовжені ще на тридцять днів.

Суд справедливості Європейського Союзу сформував правовий алгоритм щодо низки ситуацій, які виникають під час вирішення видачі осіб.

Дискусійним стало рішення Суду ЄС від 19 червня 2025 року, відповідно до якого орган влади держави-члена ЄС не зобов'язаний взаємно визнавати рішення, ухвалене в іншій державі-члені ЄС, про відмову в екстрадиції особи до третьої держави. Статтю 67(3) та статтю 82(1) ДФЄС слід тлумачити як такі, що не вимагають від держави-члена відмовляти у видачі громадянина іншої держави-члена третій країні, якщо влада третьої держави-члена раніше відмовилася виконати запит про екстрадицію з цієї третьої країни щодо виконання того самого вироку, ухваленого цьому громадянину іншої держави-члена, у зв'язку з існуванням серйозного ризику порушення основних прав, гарантованих статтею 19(2) та другим абзацом статті 47 Хартії основних прав Європейського Союзу. Однак він повинен належним чином враховувати причини цього попереднього рішення під час власної оцінки можливої відмови на підставі основних прав. Так, КН, громадянин Греції та Грузії, був заочно засуджений грузинським судом до довічного ув'язнення за міжнародну торгівлю особливо великими партіями кокаїну організованим злочинним угрупованням, підготовку групового вбивства та незаконне зберігання вогнепальної зброї. Однак екстрадиція для виконання цього вироку вже була відхилена судом у Бельгії, де проживав засуджений. Бельгійський суд встановив наявність серйозних підстав вважати, що його екстрадиція до

Грузії наражатиме його на відмову у правосудді та реальний ризик нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження. Потім він був затриманий в Монпельє (Франції). Суд ЄС ухвалив, що принцип взаємного визнання не застосовується до рішень про відмову в задоволенні запитів про екстрадицію, прийнятих державами-членами ЄС. Запитуючий орган повинен належним чином враховувати причини, що лежать в основі рішення про відмову в екстрадиції до третьої країни, прийнятого іншою державою-членом ЄС, під час власного розгляду наявності підстав для невиконання.

У своїй заяві 2022 року про взаємне визнання рішень щодо екстрадиції Європейська асоціація адвокатів у кримінальних справах (ЕСБА) зазначила, серед іншого, що рішення судового органу держави-члена є обов'язковим для влади іншої держави-члена і, отже, перешкоджає арешту та екстрадиції або видачі, якщо відмова ґрунтується на ризику порушення основних прав (наприклад, ризик жорстокого поводження, кричуща відмова у справедливому судовому розгляді), доти, доки не буде встановлено, що держава, яка надсилає запит, вжила заходів для усунення цього ризику. Наведене рішення послаблює цю вимогу. Суд ЄС уточнив, що чинне позитивне право Союзу не передбачає взаємного визнання рішень про екстрадицію, прийнятих на користь запитуваної особи всередині ЄС. Тепер судам різних держав-членів ЄС належить знайти єдиний підхід щодо «взаємного розгляду причин» попередніх рішень про екстрадицію, прийнятих за одним і тим самим або майже одним і тим самим запитом про екстрадицію.

Чи може бути виданий Україні підозрюваний, який є громадянином України та однієї з держав-членів ЄС? Громадянин України та Румунії, який проживав на території Німеччини був затриманий на підставі постанови про арешт, виданої українським судом у зв'язку з кримінальним провадженням про розкрадання коштів української державної компанії. Німеччина повідомила Румунію, державу-громадянства затриманого, після чого отримала повідомлення про те, що для вирішення питання про притягнення до відповідальності необхідно оцінити докази, що містяться в

матеріалах кримінального провадження. На практиці було б настільки ж складно вимагати від запитуваної держави-члена просити третю державу надіслати державі-члену, громадянином якої є особа, яку розшукують, прохання про те, щоб остання зробила такі дії. Національне законодавство Німеччини дозволяє переслідувати іноземного громадянина за злочини, скоєні за межами її території, пункт 2 статті 7 Кримінального кодексу передбачає субсидіарну юрисдикцію органів кримінального переслідування Німеччини щодо діянь, скоєних за кордоном, у разі невидачі, зокрема й у випадку, коли ці діяння скоєні іноземним громадянином. Водночас субсидіарна юрисдикція, передбачена в цьому положенні, застосовуватиметься тільки в тому разі, якщо третя держава, що запитує, не може або не бажає здійснювати судові переслідування. Однак в даній ситуації йдеться про інше, тому зазначене положення не дасть змоги здійснювати провадження проти громадянина України та Румунії у Німеччині. З огляду на це, Суд ЄС дійшов висновку, що держава-член, якій третя держава надіслала запит про видачу з метою кримінального переслідування громадянина Союзу, що є громадянином іншої держави-члена, не зобов'язана відмовляти у видачі і самостійно порушувати кримінальне переслідування. За умови, що держава-член громадянства затриманої особи належним чином повідомлена, запитувана держава-член може видати цю особу, не чекаючи, поки держава-член, громадянином якої вона є, відмовиться від видачі.

По-третє, громадянство держави члена ЄС може бути поставлене під сумнів, якщо воно набуто на підставі закону, який суперечить праву ЄС (наприклад, щодо необхідності перевірки джерела походження коштів тощо). 29 квітня 2025 року Суд ЄС ухвалив рішення проти Мальти, яка встановивши та запровадивши інституціоналізовану програму громадянства за інвестиції, таку як «Мальтійське громадянство шляхом натуралізації за видатні заслуги у вигляді прямих інвестицій» (Maltese Citizenship by Naturalisation for Exceptional Services by Direct Investment), яка встановлювала процедуру натуралізації на основі угоди в обмін на

заздалегідь визначені платежі або інвестиції, зокрема, особа мала: 1) зробити внесок у розмірі 600 000 євро або 750 000 євро на користь уряду Мальти, з яких 10 000 євро сплачуються як безповоротний аванс одночасно з поданням заявки на проживання або форми відповідності вимогам, а решта суми сплачується після досягнення принципової згоди щодо заявки на натуралізацію; 2) придбати та утримувати на Мальті нерухомість для проживання вартістю не менше 700 000 євро або орендувати нерухомість для проживання на Мальті за річну орендну плату не менше 16 000 євро (на строк не менше п'яти років); 3) зробити пожертву в розмірі не менше 10 000 євро зареєстрованій або іншим чином затвердженій владою благодійній, культурній, спортивній, науковій, мистецькій або зоозахисній неурядовій організації чи товариству тощо. Суд ЄС встановив, що такий порядок натуралізації порушує статтю 20 ДФЄС та статті 4, пункту 3, ДЄС, якими встановлено, що Союз забезпечує своїм громадянам простір свободи, безпеки та справедливості без внутрішніх кордонів внутрішніх кордонів, в межах якого забезпечується вільне пересування осіб, що стає можливим завдяки існуванню відповідних заходів у сфері контролю зовнішніх кордонів, надання притулку, імміграції, а також запобігання злочинності та боротьби з нею.

Якщо особа була засуджена заочно та розшукується для виконання вироку, то вона має право на новий судовий розгляд або інший засіб правового захисту, що дозволяє переглянути справу по суті. Статті 8 та 9 Директиви (ЄС) 2016/343 Європейського Парламенту та Ради від 9 березня 2016 року про посилення певних аспектів презумпції невинуватості та права бути присутнім на судовому засіданні у кримінальному провадженні повинні тлумачитися таким чином, що вони не перешкоджають, відповідно до національного законодавства щодо обвинувачених, які втекли, відмові у праві на новий судовий розгляд особі, засудженій заочно, яка подала відповідне клопотання, якщо: 1) компетентні органи доклали зусиль, щоб повідомити цю особу про дату та місце судового розгляду, але вона втекла, порушивши наказ про затримання, який було на-

кладено на неї після отримання попереднього обвинувального акту; 2) обвинувальний акт та документ із зазначенням дати та місця цього судового розгляду були надіслані цій особі та фактично доставлені за адресою, яку вона надала зазначеним органам після отримання попереднього обвинувального висновку, зміст якого, що стосується інкримінованих діянь та їх правової кваліфікації, відповідає змісту обвинувального акту; 3) ця особа була представлена призначеним судом адвокатом протягом усього судового розгляду, проведеного за її відсутності, за умови, що, по-перше, ці органи використали всі засоби, до яких вони могли розумно вдатися, щоб встановити місцезнаходження засудженого заочно до початку судового розгляду, і, по-друге, ця особа або була своєчасно поінформована про наслідки неявки, або вона однозначно доручила призначеному судом адвокату представляти її інтереси під час судового розгляду за її відсутності.

Крім того, Статтю 20(3) Рамкового рішення Ради 2005/214/JHA від 24 лютого 2005 року про застосування принципу взаємного визнання до грошових штрафів, із змінами, внесеними Рамковим рішенням Ради 2009/299/JHA від 26 лютого 2009 року, слід тлумачити як таку, що дозволяє органу держави-виконавця відмовити у виконанні рішення, у значенні статті 1(a) рамкового рішення, яким накладається фінансове покарання за правопорушення у сфері дорожнього руху, якщо про це рішення було повідомлено його адресату без перекладу на мову, яку він розуміє, тих елементів рішення, які є необхідними для того, щоб він міг зрозуміти висунуте проти нього обвинувачення та повною мірою реалізувати свої права на захист, та без надання адресату можливості отримати такий переклад на його запит.

Адам Лазовскі, професор Школи Права Вестмінстерського університету, вважає, що верховенство права Європейського Союзу – це юридична авантюра, що окупила, а тому його пропозиції щодо внесення змін до Конституції України про видачу громадян України спонукає до подальших дискусій та поміркованим законотворчим крокам.

LAW & BUSINESS
STUDIO

АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ ВІДНОВЛЮЄ ДІЯЛЬНІСТЬ LAW AND BUSINESS STUDIO

Професійна освіта, яка відповідає реальним викликам бізнесу та юридичної практики.

Law and Business Studio – освітній проєкт Асоціації Адвокатів України – офіційно відновлює свою діяльність та відкриває новий сезон практичних освітніх програм для адвокатів, юристів, керівників бізнесу, власників компаній та топ-менеджменту.

Сьогодні бізнес працює в умовах постійних змін: кримінально-правові ризики, податковий контроль, корпоративні конфлікти, санкційні обмеження, безпека активів, перевірки, репутаційні виклики та регуляторний тиск. Саме тому ринку потрібна не теоретична освіта, а прикладні рішення від практиків, які щодня супроводжують складні кейси.

Law and Business Studio – це:

- актуальні вебінари, тренінги, інтенсиви та майстер-класи;
- практичні алгоритми дій для бізнесу та юридичних команд;
- антикризові кейси та реальна судова практика;
- провідні адвокати, судді, експерти, представники державних органів та бізнесу;
- сучасний простір для професійного розвитку, нетворкінгу та обміну досвідом.

У фокусі нових програм:

- захист бізнесу та активів;
- кримінально-правова безпека компаній;
- податкові перевірки та спори;
- корпоративне управління;
- GR, комплаєнс та санкційне право;
- міжнародний бізнес та інвестиції;
- HR-ризики та безпека команди;
- юридичний маркетинг і розвиток практики.

Відновлення діяльності Law and Business Studio – це відповідь на запит професійної спільноти на якісний, системний та практичний контент, який допомагає не лише отри-

мувати знання, а й приймати сильні управлінські та юридичні рішення.

Незабаром стартують нові освітні програми, спеціальні курси, авторські тренінги та масштабні професійні події.

Найближчі вебінари:

28 травня | 15:00

Вебінар Маргарити Федорової

«Супровід податкових перевірок: як бізнесу діяти, щоб уникнути донарахувань та штрафів»

11 червня | 15:00

Вебінар Ганни Щеннікової

«Обшук у бізнесі: чому перші 15 хвилин визначають все»

Слідкуйте за анонсами:

Офіційний сайт
Law and Business
Studio

Асоціація
Адвокатів України

РАДІ ПОВІДОМИТИ, ЩО МИ РОЗПОЧИНАЄМО ПІДГОТОВКУ СПЕЦІАЛЬНОГО ВИПУСКУ БЮЛЕТЕНЯ ААУ, ПРИСВЯЧЕНОГО ТЕМАТИЦІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ АДВОКАТУРИ, ЮРИДИЧНОГО БІЗНЕСУ ТА СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ПРОФЕСІЇ В МЕЖАХ ФОРУМУ «АДВОКАТУРА. ФОРМУЛА УСПІХУ ТА РОЗВИТКУ».

Шановні колеги та партнери!

Цей випуск стане платформою для обговорення актуальних тенденцій розвитку адвокатської діяльності, управління юридичними практиками, побудови особистого бренду адвоката, ефективної комунікації з клієнтами та адаптації професії до нових реалій.

Ми запрошуємо вас долучитися до формування змісту Бюлетеня та поділитися експертними матеріалами, практичними кейсами й аналітичними статтями, що висвітлюють сучасні підходи до розвитку адвокатури та юридичного бізнесу.

Ми чекаємо на ваші статті та аналітичні матеріали, що розкривають такі теми:

- стратегічний розвиток адвокатської діяльності та юридичного бізнесу;
- управління юридичною практикою: ефективні моделі та управлінські рішення;
- особистий бренд адвоката та професійна репутація;
- розвиток клієнтських сервісів та комунікацій;
- цифрові інструменти, legal tech та автоматизація юридичних процесів;
- маркетинг юридичних послуг та просування на ринку;
- лідерство, командоутворення та розвиток професійних команд;
- адаптація адвокатури до сучасних викликів та змін;
- професійне вигорання, баланс та стійкість у професії;
- нові можливості для розвитку адвокатської спільноти та міжнародна співпраця;
- нетворкінг, професійні партнерства та роль професійних об'єднань у розвитку адвокатури.

Умови та вимоги до публікацій

Чекаємо на ваші статті та аналітичні матеріали, що стосуються цих актуальних тем.

Ваші ідеї допоможуть зробити цей випуск максимально корисним та практичним для адвокатської та юридичної спільноти України.

Кінцевий термін подачі матеріалів:

17 серпня 2026 р. (включно)

Надсилати статті на e-mail:

Стеценко Руслани – ed@uaa.org.ua

Вимоги до матеріалів:

- ексклюзивність: стаття, що надається для опублікування, має бути ексклюзивною і не публікуватися в інших виданнях;
- обсяг: від 4000 до 8000 знаків з пробілами;
- формат: Microsoft Word з розширенням .doc.

Оформлення:

- заголовки (назва статті);
- підзаголовки;
- ім'я та прізвище автора (авторів);
- посада автора (авторів);
- назва компанії;
- сам текст статті.

Додатково:

- стаття подається разом із фотографією в електронному вигляді, формат jpeg, 300 dpi;
- посилання: стаття, написана на підставі досліджень, практичних кейсів або статистичних даних, передбачає обов'язкові посилання на відповідні матеріали та джерела;
- відповідальність: автор гарантує достовірність, оригінальність та дотримання авторських прав третіх осіб. Редакція залишає за собою право редагувати матеріали, не змінюючи їхнього змісту, та скорочувати їх обсяг.

Запрошуємо вас стати частиною професійної дискусії, що формує сучасну формулу успіху та розвитку адвокатури в Україні!

26 ТРАВНЯ, ГОЛОВА ОДЕСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ ВГО «АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ», АДВОКАТ АНДРІЙ ЛЕЩЕНКО ВЗЯВ УЧАСТЬ У БІНАРНОМУ ЗАНЯТТІ НА ТЕМУ «ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ»

Захід відбувся для курсантів факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ провела професорка кафедри кримінального процесу та криміналістики ОДУВС, докторка юридичних наук, професорка Ірина Гловюк.

Андрій Лещенко – партнер та керуючий Одеським офісом АО «Leshchenko &

Partners», член Комітету із конституційного правосуддя та прав людини Ради адвокатів Одеської області – поділився з майбутніми правниками практичним досвідом реалізації права на справедливий суд у кримінальному провадженні, а також висвітлив особливості функціонування апеляційного перегляду в Україні.

Під час виступу особливу увагу було приділено практичним аспектам забезпечення права на захист, стандартам справедливого судового розгляду відповідно до положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також проблемним питанням, які виникають під час апеляційного провадження у кримінальних справах.

ВГО «Асоціація адвокатів України» і надалі підтримує професійний діалог між адвокатурою, науковою спільнотою та майбутніми працівниками правоохоронної системи задля розвитку правничої освіти та зміцнення стандартів справедливого правосуддя в Україні.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

«БЮЛЕТЕНЬ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ»

№03 (72) травень 2026 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ №19855-9655Р від 22.04.2013

Відповідальний редактор:

Дмітрієва Ольга, Президентка ААУ, кураторка Law & Business Studio, керуюча партнерка АО «Dmitrieva & Partners», адвокатка.

Засновник:

Всеукраїнська громадська організація «Асоціація адвокатів України»

вул. Дніпровська набережна, 3, м. Київ, 02098

моб. тел.: +38 067 329-04-08

e-mail: info@uaa.org.ua | www.uaa.org.ua

Сфера розповсюдження:

загальнодержавна, зарубіжна

Мета видання:

поширення юридичних, адвокатських і наукових знань, інформування про діяльність ААУ та з правових питань

Статус видання:

вітчизняне

Над випуском працювали:

Стеценко Руслана, Сафронова Тетяна, Мороз Владислав, Декальчук Леся, Ахтирська Наталія, Безугла Софія, Бедний Іван, Давидова Аліна, Ісаєнко Євгеній, Михайличенко Владислав.

Друк:

ТОВ «АРТ СТУДІЯ ДРУКУ», м. Київ, вул. Бориспільська, 15. www.artprintstudio.com.ua

Замовлення №1834. Наклад 100 екз.

Дизайн:

Кривошей В.В.

Юридичний партнер бізнесу та лідерів у справах, де важливі результат, стабільна якість і порядність

White-Collar Crime • Комплаєнс • Розслідування • Вирішення спорів